

סוג הבחינה: בגרות
מועד הבחינה: חורף תשפ"ד, 2024
מספר השאלון: 011281
קובץ: תשובות סופיות

עברית: הבנה, הבעה ולשון

הוראות לנבחן

- שימו לב:** בבחינה זו יש הנחיות מיוחדות. יש לענות על השאלות על פי הנחיות אלה.
- א. משך הבחינה: שלוש שעות וחצי.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני חלקים.
- חלק ראשון – הבנה והבעה – 50 נקודות
- חלק שני – לשון – 50 נקודות
- פרק א: שם המספר ואותיות השימוש
- פרק ב: תחביר / פרק ג: מערכת הצורות – יש לבחור באחד הפרקים
- סך הכול – 100 נקודות
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: דף עזר (נספח 2).
- ד. הוראה מיוחדת: יש לענות על השאלות בגוף שאלון זה לפי ההוראות.
- שימו לב:** בסוף הבחינה מצורפים דפי טיוטה. אין להוסיף דפים אחרים למחברת הבחינה.
- השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.
- נספחים: נספח 1 – מאמרים; נספח 2 – דף עזר.
- הנחיות מיוחדות למועד זה: בפרק ב (תחביר) ובפרק ג (מערכת הצורות) – "בפרק זה חמש שאלות (לכל שאלה – 12 נקודות). תוכלו לענות, באופן מלא או חלקי, על כל השאלות בפרק זה, אך מספר הנקודות שתוכלו לצבור בפרק לא יעלה על 40 נקודות."

בהצלחה!

תשובות סופיות

חלק ראשון – הבנה והבעה

שאלה 1

הדעה המקובלת היא שהשיעמום הוא דבר שלילי, ולכן יש להימנע ממנו ולברוח ממנו (או לבטל אותו מהר ככל האפשר).

שאלה 2

שתיים מן הסכנות האלה:

- היעדר שיעמום פוגע בהתפתחות התקינה של ילדים.
- הוא עלול להפוך את הילדים לחסרי שקט ולחרדתיים, ולנטוע בהם תחושה מוטעית שהחיים צריכים להיות רצף בלתי פוסק של עשייה תכליתית ולעיתים גם תחרותית.
- הוא פוגע ביצירתיות של הילדים – ביכולת שלהם לפתח רעיונות חדשים ומקוריים.

שאלה 3

מטרת הניסוי הייתה לבחון את הקשר בין שיעמום לבין יצירתיות, כלומר לבדוק אם השיעמום משפיע על היכולת לחשוב באופן יצירתי (אם אנשים משועממים חושבים באופן יצירתי יותר).

שאלה 4

- המלצה 1: על ההורים לא לשאת באחריות לשיעמום של הילד, אלא לאפשר לו להשתעמם ולהתמודד עם השיעמום בעצמו.
- המלצה 2: על ההורים לכוון את הילד לפתח תחביבים, כלומר לפתח אצלו תחומי עניין וסקרנות, כדי שיוכל להעסיק את עצמו.

שאלה 5

מקור תחושת האשמה הוא ההתניה התרבותית של החברה המערבית: בחברה זו רווחת התפיסה שיש למלא כל רגע פנוי בעשייה, והיא מצויה במרדף אין-סופי אחר שיפור, לימוד, צמיחה והתייעלות. לכן ישיבה בחוסר מעש ובבטלה נחשבת כמוה כהודאה בכישלון. הורים שהפנימו תפיסה זו חשים שאם ילדם משתעמם – הם נכשלו בתפקידם, ולכן הם מרגישים אשמים.

שאלה 6 – סקירה לדוגמה

השיעמום – לא רק תחושה מטרידה

רבים מאיתנו רואים בשיעמום מצב שיש לברוח ממנו, אולם חוקרים ומומחים מצביעים על כך שיש לו גם צדדים חיוביים.

שיעמום הוא תחושה לא נעימה של חוסר נוחות, אדישות וריקנות. הוא מופיע בדרך כלל כשאנו עוסקים בפעילות חדיגונית או מוכרת שאין בה אתגר (מרגלית, 2019; שפילמן, 2019). למעשה, זהו אות פנימי המסמן לנו שהמצב הנוכחי אינו עונה על צרכינו (שפילמן, 2019).

דווקא בתחושה זו טמונים יתרונותיו. ראשית, השיעמום מניע אותנו לצאת מן המצב הנוכחי ולחפש עיסוק משמעותי יותר (מרגלית, 2019; שפילמן, 2019). שנית, הוא מעודד יצירתיות: כשהסביבה החיצונית אינה מעניינת אותנו, המחשבות נודדות, והחשיבה האסוציאטיבית שמתעוררת מאפשרת לבחון בעיות מזווית חדשה ולמצוא להן פתרונות מקוריים (מרגלית, 2019). שלישית, אצל ילדים השיעמום מאלץ לבחור מה לעשות, ובכך מסייע להם להכיר את עצמם, לגלות תחומי עניין ולפתח עצמאות ואחריות לרווחתם הנפשית (שפילמן, 2019). נראה אפוא שבמינון מתאים השיעמום אינו מזיק, אלא אף חיוני להתפתחותנו.

ביבליוגרפיה

מרגלית, ל' (דצמבר, 2019). אנחנו ממש לא אוהבים להשתעמם, אבל חשוב מאוד שזה יקרה לנו מדי פעם.

מעריב. אוחר מ־maariv.co.il.

שפילמן, מ' (יוני, 2019). אל תפחדו לשעמם את הילדים שלכם. **ynet**. אוחר מ־ynet.co.il.

חלק שני – לשון

שאלה 7

- בְּאַחַד עֶשֶׂר באוגוסט; ובו תשע ההצעות
- עשרים ושניים אלף (או: עשרים ושניים אלפי) תלמידות ותלמידים; בְּשִׁלְשֶׁת המקומות; פי עשרים וחמישה; שְׁמוֹנֶה מאות משתתפים
- וּשְׁלוּשִׁים וְשִׁשָּׁה אחוזים
- שבע עשרה פעמים; חמישה עשר מיליון
- מספר אֶחָד

שאלה 8

- א. I. משפט מורכב: בעת האחרונה נמצא [כי אנשים משועממים הם יצירתיים יותר מאנשים] שאינם חווים שיעמום. II. "כי... שיעמום" – פסוקית נושא; בתוכה "שאינם חווים שיעמום" – פסוקית לוואי. III. משפט פשוט.
- II. משפט מאוחד (איחוי, מחובר).
- ב. (1) קשר של סיבה ותוצאה (סיבתיות).
- (2) משפט II: "גורם" (גורם ל-); משפט III: "ולכן" (לכן).
- (3) במשפט I – יצירתיים: נושא; במשפט IV – יצירתיים: לוואי.
- ג. אף על פי שחלק מן השיעורים משעממים, המורים אינם משנים את צורת הلمידה.
- (אפשר גם: המורים אינם משנים את צורת הلمידה גם אם / למרות שחלק מן השיעורים משעממים.)

שאלה 9

א. (1)

- I. שני אויביו של האושר האנושי הם הכאב והשיעמום.
 - II. הבעיה אינה חיפוש האושר אלא הפגת השיעמום, ולשם כך נדרשת עקשנות.
- (2) נשוא.

(3) במשפט I – הוספה; במשפט II – ניגוד.

ב. I. למי – מושא.

II. כיצד – תיאור (אופן).

ג. "לעיתים קרובות ילדים אומרים שמשעמם להם כשהם רוצים תשומת לב", אומרת קטי הרלי, דוקטור לעבודה סוציאלית. לדעת הרלי, כדאי שהמבוגרים ישאלו את הילדים אם הם מחפשים חזוקים או חברה. היא ממליצה שהיחס אל השיעמום יהיה כמו אל תחושה רוחת, שכיחה ונורמלית. השיעמום אולי לא נוח ומציק, אבל הוא אינו שלילי בהכרח.

שאלה 10

א. (1)

- I. אדם השואף להצלחה אינו נרתע מפעילויות בעלות ערך, [גם אם הן קשות או משעממות]. – פסוקית תיאור ויתור.
 - II. [כמו שהורים אינם יכולים "לקחת" מהילד שלהם רגשות כמו עצב או כאב], הם אינם יכולים "לקחת" ממנו גם את השיעמום. – פסוקית תיאור אופן (השוואה).
 - III. [כשילד מתלונן בפני הוריו על שיעמום], הוא למעשה פונה אליהם בבקשת עזרה. – פסוקית תיאור זמן.
- (2) מי ששואף להצלחה, אינו נרתע מפעילויות בעלות ערך, גם אם הן קשות או משעממות.

ב.

צורות הבינוני	חלק הדיבור	התפקיד התחבירי
משפט I: (ה)מניע	שם עצם	נושא
משפט II: (ה)משעממת	שם תואר	לואי

שאלה 11

- א. (1) משפט I.
(2) כמו טלוויזיה ומשחקי מחשב
- ב. לדברי ג'ר"ר טולקין, למטלה זו נדרשו כמויות עצומות של זמן ואנרגיה, והיא הייתה משעממת עד אימה.
(אפשר גם: לפי / על פי / כדברי / לטענת ג'ר"ר טולקין, ...)
- ג. בחופשת הקיץ – תיאור ("הקיץ" – לוואי של "חופשת")
קיבל – נשוא
המרצה – נושא
לבדיקה – תיאור
כמות עצומה של בחינות סטודנטים – מושא ("עצומה" – לוואי של "כמות"; "של בחינות" – לוואי של "כמות"; "סטודנטים" – לוואי של "בחינות")

שאלה 12

- א. I. משפט מורכב: [אלמלא חווינו שיעמום,] ריגושים רבים היו שוחקים את החשיבה ואת המשאבים הנפשיים שלנו עד דק. – פסוקית תיאור תנאי.
II. משפט מאוחד (איחוי, מחובר) – קשר של ניגוד (עימות, השוואה).
- ב. במשפט I – קיום / שייכות ("יש" קיומי: קיים לה מוניטין).
במשפט II – המלצה / חובה, מודליות ("יש לבטלו" = צריך לבטלו).
- ג. (1)
I. בעבר הלא רחוק אנשים נהגו בלי רדיו. – נשוא פועלי.
II. בעבר אנשים נהגו לצעוד בלי אוזניות. – נשוא מורחב.
(2) במשפט I – הסיעו כלי רכב (נהיגה).
במשפט II – היו רגילים, עשו זאת בשגרה / שוב ושוב (מנהג).

שאלה 13

הפועל	השורש	הבניין
א. מושיבים	י-ו-ש-ב	הפעיל
להשתנות	ש-נ-י	התפעל
מתלונן	ל-ו-ן	התפעל
נשנית	ש-נ-י	נפעל
יאפשר	א-פ-ש-ר	פיעל
ישיבו	ש-ו-ב	הפעיל

ב. מצויים – מ-צ-א

מצוי – מ-צ-י

תוצאה – י-ו-צ-א

האצה – א-ו-ץ

מצאי – מ-צ-א

שאלה 14

א. ננָדַד – פיעל; פועל בבניין אחר: מְתַנַּדֵּד / אֶתְנַדֵּד (התפעל), יִנָּדֵד / נִדְּדוּ (פועל).
 נוֹדָה – הפעיל; פועל באותו בניין וגוף, בזמן אחר: הוֹדִינוּ (עבר) / מוֹדִים, מוֹדוֹת (הווה).
 מְנַדֵּד – פועל; שם פעולה בבניין אחר: נָדִי (פיעל).
 מְנִיד – הפעיל; פועל בבניין אחר: נָד (קל) / מְתַנַּדֵּד (התפעל).

ב. במשפט (1) המילה נְחוּשׁ משמשת בתפקיד שם תואר, והאות נו"ן במילה במשפט זה היא שורשית.
 במשפט (2) המילה נְחוּשׁ משמשת בתפקיד פועל, והאות נו"ן במילה במשפט זה היא מוספית.

ג. השם היוצא דופן הוא הָזִיזָה, משקלו הוא קִטְלָה, ושורשו הוא ה-ז-י.
 המשקל המשותף לשלושת השמות האחרים הוא הִקְטִלָה.

שאלה 15

א. המילה נִזְכַּחַת גזורה מן השורש נ-כ-ח, ונוטה בבניין קל.
 "הורות נוכחת" היא הורות שבה ההורים נִזְכָּחִים בחיי ילדיהם.

ב. (1) השורש: ר-ג-ם, הבניין: קל (פָּעַל), שם הפועל: לָרַג (לרגום).
 (2) השורש: ת-ר-ג-ם, הבניין: פיעל, שם הפועל: לְתַרְגֵּם.

ג. (1) משועממים – בניין פועל, שם תואר.
 (2) חווים – בניין קל (פָּעַל), פועל.
 (3) נבדקים – בניין נפעל, שם עצם.

שאלה 16

א. קָשִׁי – שורש: ק-ש-י; שם תואר: קָשָׁה (או: קשים, קשות, מוקשה, מתקשה).
עֲלִיָּה – שורש: ע-ל-י; משקל: קְטִילָה; שם פועל: לְעֹלֹת.

ב. הַשְׂרָאָה – הִשְׁרִיחַ: ש-ר-י

קְרוּי – קָרִיאָה: ק-ר-א

(מְחַאָּה – מְחִיאָת כפיים: שורשים שונים – מ-ח-י לעומת מ-ח-א.)

ג.	שורש ומשקל	בסיס וצורן סופי
	קָהוּל – קָטוּל	אָתְרוֹן – הַקְטָנָה
	רַחֲשֵׁת – קִטְלָת	רַעֲיוֹנָאִי – בַּעַל מַקְצוּעַ
	תִּסְחָרֶת – תִּקְטָלֶת	

שאלה 17

א. (1) ישראליות – נטייה; משמעותו: ריבוי (נקבה ברבים).

(2) ישראליות – גזירה; משמעותו: שם מופשט.

ב. (1) נטייה.

(2) שייכות (כינוי קניין).

ג. (1) המשקל: קְטִיל; חלק הדיבור: שם תואר.

(2) המשקל: קְטִילָה; חלק הדיבור: שם עצם.

ד. • קִבְּלָן; דרך התצורה של המילים האחרות: בסיס וצורן סופי.

• מְחֻזָּר; דרך התצורה של המילים האחרות: הלחם בסיסים.

• דְּגֻלּוֹן; דרך התצורה של המילים האחרות: שורש ומשקל.

כל הבגרויות בלשון עם פתרונות מלאים: www.guyai.co.il/bagrut/lashon